

مدل ساختاری سبک نظارتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با میانجی‌گری شکاف نسلی (مورد مطالعه: جوانان شهر تهران)

ابراهیم میثاقی*، اسماعیل سعدی‌پور[✉]، فریبرز درتاج**، عبدالله معتمدی***

چکیده

در پژوهش حاضر به آزمون مدل علی سبک نظارتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با میانجی‌گری شکاف نسلی پرداخته شده است. این پژوهش با توجه به هدف، کاربردی و از نظر روش، همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بوده است. ابزار آن نیز از ۵ پرسشنامه استاندارد؛ سبک‌های نظارتی اسمال و کرنز (۱۹۹۳)؛ پرسشنامه جو عاطفی خانواده جعفری هرنندی و رجایی موسوی (۱۳۹۵)؛ پرسشنامه شکاف نسلی اولسون (۱۹۹۹)؛ پرسشنامه کارکرد خانواده مک‌ماستر (۲۰۰۲) و یک پرسشنامه محقق‌ساخته (اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی) تشکیل شده است. جامعه آماری، کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر سال دوم دوره دوم دبیرستان‌های منطقه ۵ شهر تهران را که حدود ۶۰۰۰ نفر بوده‌اند، در برگرفته و تعداد نمونه بر اساس قاعده کلاین (۲۰۱۰) بیست نفر برای هر مؤلفه (در مجموع ۷ مؤلفه) یعنی ۱۴۰ نفر نمونه بوده که با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شده‌اند. نتایج نشان داده است که انواع سبک‌های نظارتی ادراک شده والدین با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات فرزندان بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی رابطه مستقیم دارد و رابطه جو عاطفی خانواده، کارکرد خانواده و شکاف نسلی، با سبک‌های نظارتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، غیرمستقیم است؛ همچنین جو عاطفی خانواده، با کارکرد خانواده رابطه مستقیم و کارکرد خانواده با شکاف نسلی نیز رابطه دارد.

کلیدواژه‌ها: سبک نظارتی والدین، نوجوانان، شبکه‌های اجتماعی، جو عاطفی خانواده، شکاف نسلی

* دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشکده پردیس دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران
✉ نویسنده مسئول: دکتری روان‌شناسی، استاد گروه روان‌شناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران
Email: ebiabangard@yahoo.com

** دکتری روان‌شناسی تربیتی، استاد گروه روان‌شناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران
*** دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشیار گروه روان‌شناسی بالینی و عمومی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

مقدمه

شبکه‌های اجتماعی متشکل از گروهی از افراد یا سازمان‌های دارای سلیقه یا منافع مشترک هستند که برای دستیابی به اهدافی خاص گرد هم می‌آیند. پیشینه اولین ارتباطات و شبکه‌های مجازی، به کاربران ایمیل می‌رسد. نخستین شبکه‌های اجتماعی در غالب گروه‌های یوزنت^۱ برای افراد با علایق یکسان شکل گرفت و افراد عضو که در آن، زمان استفاده‌کنندگان از اینترنت و اغلب، برنامه‌نویسان بودند، همگی دغدغه‌های یکسانی در مورد به‌کارگیری فناوری داشتند. از امکانات منحصر به فرد این شبکه‌های اجتماعی امکان برقراری ارتباط بین افراد از طریق چت روم‌ها بود. از آنجاکه اولین شبکه‌های اجتماعی، کاربران مختص خود را داشتند، در بین مردم عادی و کاربران رایانه شناخته شده نبودند (آل آسام^۲ و سامارا^۳، ۲۰۱۶). در حال حاضر، شبکه‌های اجتماعی، امکانات و تسهیلات گوناگونی را برای کاربران فراهم کرده‌اند، اما استفاده کنترل نشده، غیرآگاهانه و بسیار زیاد از آنها، خطراتی را برای کاربران در خانواده‌ها ایجاد می‌کند. اثرات منفی تحصیلی (یانگ^۴ و تونگ^۵، ۲۰۰۷)، جدایی از اجتماع و خانواده، افسردگی (چن^۶ و لین^۷، ۲۰۱۵)، تمایل به مزاحمت‌های اینترنتی برای سرگرمی بیشتر، کاهش روابط در خانواده (آریکاک^۸ و اوزبی^۹، ۲۰۱۶) و برخی مشکلات عاطفی و روانی، مانند فاصله عاطفی بین والدین و فرزندان می‌تواند از اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نشئت بگیرد. کنترل و نظارت والدین بر فرزندان از عوامل بازدارنده و کاهش‌دهنده مستقیم اثرات منفی شبکه‌های اجتماعی و همچنین، کاهش‌دهنده خطراتی است که در فضای مجازی ممکن است فرزندان با آن روبه‌رو شوند (لونگ^{۱۰} و لی^{۱۱}، ۲۰۱۲). سبک نظارتی والدین در استفاده از فناوری اطلاعات، شامل کنترل در استفاده از شبکه‌های اجتماعی، راهنمایی برای فعالیت‌های آنلاین فرزندان، وضع قوانینی برای تنظیم ساعات استفاده از شبکه‌های اجتماعی و اجرای محدودیت‌هایی برای بازداشتن فرزندان از فعالیت‌های نامناسب در شبکه‌هاست (ازگور^{۱۲}، ۲۰۱۶). امروزه با ورود اینترنت و فناوری جدید به عرصه خانواده‌ها، شاهد هستیم که والدین و فرزندان، ساعات‌های متمادی در کنار یکدیگر می‌نشینند، بدون آنکه حرفی برای گفتن داشته باشند. دیگر کمتر نشانی از خانواده‌هایی می‌بینیم که والدین و فرزندان دورهم درباره موضوعات مختلف خانوادگی و کاری گفتگو کنند و نظر یکدیگر را درباره موضوعات مختلف جویا شوند. در شرایط فعلی روابط موجود میان

1. Usenet
2. El Asam
3. Samara

4. Yang
5. Tung
6. Chen

7. Lin
8. Aricak
9. Ozbay

10. Leung
11. Lee
12. Ozgur

مدل ساختاری سبک
نظارتی و اعتیاد به
شبکه‌های اجتماعی
با میانجی‌گری شکاف
نسلی (مورد مطالعه:
جوانان شهر تهران)

والدین و فرزندان به سردی گراییده و دو نسل، به دلیل تفاوت‌های اجتماعی و تجربه‌های زیسته مختلف زندگی را از دیدگاه خود می‌نگرند و مطابق با بینش خود تفسیر می‌کنند. نسل دیروز (والدین) احساس دانایی و با تجربگی می‌کند و نسل امروز (فرزندان) که خواهان تطابق با پیشرفت‌های روز است، واکنش نشان می‌دهد و چون از پس منطق و نصیحت‌های ریشه‌دار و سرشار از تجربه آنها بر نمی‌آید، به لجبازی روی می‌آورد. در این میان، سرعت توسعه فناوری، شکاف بین نسل فرزندان و والدینشان را روزبه‌روز افزایش می‌دهد. بر این اساس پرسش اصلی عبارتند از: ۱- الگوی سبک نظارتی والدین بر استفاده نوجوانان از شبکه‌های اجتماعی چه خصوصیتی دارد؟ ۲- کدام مؤلفه‌ها بر این الگو اثرگذار است؟ ۳- آیا نقش جو عاطفی خانواده، شکاف نسلی و کارکرد خانواده بر این امر تأثیر دارد؟

مبانی نظری پژوهش

شکاف نسلی: در عرف نسل به افرادی اطلاق می‌شود که تقریباً در یک یا چند دهه مشخص متولد شده و در زمان یکسان تقریباً هم‌سن هستند. در فرهنگ لغت نسل به معنای فرزند و ذریه آمده است (کفاشی، ۱۳۹۶: ۷۰). شکاف نسلی به‌عنوان اختلافی در نگرش یا رفتار جوانان و افراد سالمندتر (چو^۱ و فن^۲، ۲۰۱۴) و مفهومی است که اختلافات فاحش روانی، اجتماعی، فرهنگی و تفاوت‌های معنادار در بینش، آگاهی، باورها و تصورات، انتظارات، جهت‌گیری‌های ارزشی و الگوهای رفتاری میان دو نسل هم‌زمان در یک جامعه نشان می‌دهد (کفاشی، ۱۳۹۶: ۷۱).

اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی: دیویس^۳ (۱۹۹۹ - ۲۰۰۱) اصطلاح اعتیاد را نوعی وابستگی زیستی بین یک شخص و یک محرک (نوعی مواد) می‌داند. وی بین استفاده بیمارگونه خاص^۴ و استفاده بیمارگونه کلی^۵ از اینترنت تمایز قایل می‌شود. استفاده بیمارگونه خاص، به شرایطی بازمی‌گردد که افراد به‌طور افراطی، از اینترنت برای اهداف خاصی استفاده می‌کنند و این نوع استفاده، هدفمند بوده و تمایل به محتویاتی خاص دارد، در حالی که استفاده کلی بیمارگونه از اینترنت، شامل فعالیت‌های کلی اتلاف وقت (به‌سرعت چک کردن ایمیل، سر زدن به وبسایت‌های مختلف) است تفاوت‌هایی بین این افراد و دیگرانی که از اینترنت به‌طور صحیح استفاده می‌کنند، وجود دارد. افرادی که به اینترنت

1. Chou
2. Fen
3. Davis

4. Specific pathological internet use
5. Generalized pathological internet use

وابسته می‌شوند، بیشتر از کاربردهای متقابلی مانند چت، بازی و خرید استفاده می‌کنند؛ اما به نظر می‌رسد افرادی که به اینترنت وابسته نیستند و بیشتر از کاربردهای انحصاری آن (فرستادن ایمیل و جست‌وجوی اطلاعات) بهره می‌برند (قاسمی و ملک‌احمدی، ۲۰۱۰).

سبک‌های نظارتی: خانواده اولین و مهم‌ترین نظام ارتباطی برای جوانان بوده و همه اعضای آن در حفظ سلامت روان اهمیت دارند؛ چراکه خانواده، منبع اصلی مراقبت و حمایت است (ویدمر^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). نقش و تأثیر والدین در سبک نظارتی نهفته است. سبک‌های نظارتی، الگویی از پرورش فرزندان هستند که از تعامل بهنجار والدین و پاسخ آنها به فرزندان شکل می‌گیرد. این سبک از مؤلفه‌های مهم الگویی در تحول جوانان در آینده است (دستچریدن و همکاران، ۲۰۰۸). سبک نظارتی سه مؤلفه مهم مقتدرانه، مستبدانه و سهل‌انگارانه دارد (هاو^۲ و همکاران، ۲۰۱۱).

پیشینه پژوهش

معیدفر و همکاران (۱۳۸۶) مطالعه‌ای را بر روی ۸۰۰ نوجوان و جوان ۱۵ تا ۲۵ ساله شهر تهران انجام داده‌اند که بر اساس نتایج آن، استفاده اعتیادی از اینترنت در بین برخی از نوجوانان و جوانان، با مسائلی مانند نبود مسئولیت‌پذیری اجتماعی، انزوای اجتماعی، فقدان حمایت اجتماعی، ناکارآمدی تحصیلی و کاری، ارتباط مستقیم و با احساس خود ارزشی، ارتباط معکوس دارد.

سلیمی و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان «ارتباطات اینترنتی در زندگی: بررسی نقش ادراک حمایت اجتماعی و احساس تنهایی در استفاده از اینترنت» به نتایجی دست یافتند که مؤید نقش واسطه‌گری احساس تنهایی خانوادگی و اجتماعی در پیوند حمایت اجتماعی و میزان استفاده از اینترنت است. رحمانی (۱۳۹۰) تأثیر سبک‌های فرزندپروری را بر جو عاطفی خانواده مورد بررسی قرار داده و دریافته است که سبک‌های فرزندپروری با جو عاطفی خانواده و کارکردهای اجتماعی کودک رابطه معناداری دارند.

حکیمی و خسروی (۱۳۹۱) رابطه سبک‌های فرزندپروری والدین و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با اختلالات یادگیری در دانش‌آموزان را مورد بررسی قرار داده‌اند. بر اساس نتایج، بین سبک‌های فرزندپروری و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با اختلالات یادگیری، رابطه معنادار وجود دارد. از میان مؤلفه‌های

1. Widmer

2. Hoeve

مدل ساختاری سبک
نظارتی و اعتیاد به
شبکه‌های اجتماعی
با میانجی‌گری شکاف
نسلی (مورد مطالعه:
جوانان شهر تهران)

سبک فرزندپروری و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، سبک فرزندپروری مقتدرانه و سپس اعتیاد به اینترنت، پیش‌بینی‌کننده‌های قوی‌تر اختلال یادگیری بودند. زربخش بحری و همکاران (۲۰۱۳) پژوهشی را با عنوان «احساس تنهایی و اعتیاد به اینترنت در دانشجویان» انجام داده‌اند که از نوع توصیفی - همبستگی بوده و به روش مقطعی انجام پذیرفته است. بر اساس یافته‌ها، احساس تنهایی و دو خرده‌مقیاس ارتباط با خانواده و نشانگان عاطفی، همبستگی مثبت و معناداری با اعتیاد به اینترنت دارند. در بین متغیرهای جمعیت‌شناسی، ارتباط معناداری بین سن و اعتیاد به اینترنت دیده نشده و میانگین نمره اعتیاد به اینترنت و احساس تنهایی در بین مردان و زنان و همچنین در بین افراد متأهل و مجرد تفاوت معناداری وجود ندارد.

وویتس^۱ و همکاران (۲۰۱۷) اثرات فشار اجتماعی و خطای فرزندان را بر کنترل استفاده از فضای مجازی از سوی والدین مورد بررسی قرار داده‌اند. این مطالعه بر روی ۱۲۴ نفر از والدینی که خود شاغل بوده‌اند انجام شده است و کنترل والدین بر استفاده فرزندان از فضای مجازی، تحت تأثیر صحبت‌های همکاران و رویه افراطی خود فرزندان بوده است.

راتور^۲ و همکاران (۲۰۱۷) مسائل، چالش‌ها، امنیت و راه‌حل‌های شبکه‌های اجتماعی را در خانواده‌ها مورد مطالعه قرار داده‌اند. بر اساس نتایج، نبود کنترل والدین بر استفاده فرزندان از شبکه‌های مجازی می‌تواند تهدیدهایی جدی را متوجه فرزندان کند. از سوی دیگر، استفاده از روش‌های سخت‌گیرانه هم نتوانسته پاسخ خوبی به این پدیده باشد و به اشتراک گذاشتن فایل‌های چندرسانه‌ای، بیشترین کاربرد شبکه‌های اجتماعی در میان فرزندان بوده است.

والکنبورگ^۳ و همکاران (۲۰۱۷) رابطه بین استفاده از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی از سوی نوجوانان و عزت‌نفس اجتماعی آنها را مورد مطالعه قرار داده‌اند. در این مطالعه ۸۵۲ نوجوان ۱۰ تا ۱۵ ساله مورد بررسی قرار گرفته‌اند و نتایج مطالعه نشان داده است که رابطه‌ای قوی بین استفاده از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی و عزت‌نفس اجتماعی نوجوانان وجود دارد؛ این رابطه، با کاهش سن بیشتر می‌شود.

ازگور (۲۰۱۶) رابطه بین سبک‌های فرزندپروری والدین در استفاده از شبکه‌های اجتماعی از سوی فرزندان و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی از

1. Wuyts
2. Rathore

3. Valkenburg

سوی آنان را مورد بررسی قرار داده است. بر اساس نتایج، بین سبک فرزندپروری و استفاده از شبکه‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.

چو و فن (۲۰۱۴) رابطه بین بازی والدین و فرزندان در محیط فناوری اطلاعات و جو خانواده را مورد بررسی قرار داده‌اند. جامعه آماری متشکل از والدین دارای فرزند پیش‌دبستانی در تایوان بوده (۴۵۰ خانواده) و نتایج مطالعه نشان داده است که بازی والدین با فرزندان در محیط فناوری اطلاعات، با سبک‌های فرزندپروری والدین و جو خانواده رابطه دارد. همچنین بازی والدین و فرزندان در محیط فناوری اطلاعات تعدیل‌کننده رابطه بین سبک فرزندپروری و جو خانواده بوده است.

اسن^۱ و همکاران (۲۰۱۳) پژوهشی را با عنوان تجزیه و تحلیل ارتباط استفاده از اینترنت با احساس تنهایی و خودکارآمدی اجتماعی دانشجویان انجام داده‌اند. بر این اساس، اعتیاد به اینترنت با احساس تنهایی، رابطه آماری معناداری دارد، اختلاف معنی‌داری بین احساس تنهایی دانشجویان و اعتیاد به اینترنت خفیف، متوسط و شدید وجود دارد، اما اختلاف معناداری بین استفاده از اینترنت و خودکارآمدی اجتماعی دیده نمی‌شود.

با توجه به مطالعات انجام شده در داخل و خارج کشور مشخص می‌شود که بین سبک‌های نظارتی والدین در استفاده از فناوری اطلاعات و سبک فرزندپروری، با اعتیاد فرزندان و استفاده نادرست آنان از فناوری‌ها، همچنین تغییر در خانواده و کارکرد آن، عواطف و شکاف روابط بین والدین و فرزندان رابطه وجود دارد و پژوهشگران مختلف این متغیرها را مورد بررسی قرار داده‌اند. در داخل کشور در این زمینه، بیشتر از سبک فرزندپروری و رابطه آن با اعتیاد به اینترنت و کارکردهای خانواده بحث شده است؛ در مورد متغیر جدید سبک نظارتی والدین در استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات توسط فرزندان تحقیق جامعی صورت نگرفته و ابعاد این مسئله مطرح نشده است و بنابراین پژوهش حاضر، با نگاهی به فرزندپروری بر آن است تا خلأ روشن نبودن رابطه سبک نظارتی خاص استفاده از فناوری اطلاعات از سوی فرزندان را با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، ابعاد مختلف کارکرد خانواده، جو عاطفی و شکاف نسلی بررسی کند.

نظریه اعتیاد به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی

الگوی والدین اخلاق‌مدار براون و تری‌وینو (۲۰۰۶) شامل دو دسته عوامل

1. Esen

2. Individual characteristics

3. Situational influences

مدل ساختاری سبک
نظارتی و اعتیاد به
شبکه‌های اجتماعی
با میانجی‌گری شکاف
نسلی (مورد مطالعه:
جوانان شهر تهران)

الف) ویژگی‌های فردی^۱ و ب) ویژگی‌های موقعیتی^۲ است که تحت تأثیر متغیرهای تعدیل‌گر قرار دارند. بر اساس این الگو، اثر عامل ویژگی‌های موقعیتی تحت تأثیر زمینه اخلاقی^۱ - شدت اخلاقی^۲ و زمینه اخلاقی - خودپایشی^۳ (خودمراقبتی) تعدیل شده و تأثیر عامل ویژگی‌های فردی یا شخصیتی تحت تأثیر متغیرهای نیاز به قدرت - بازدارندگی^۴ و استدلال‌گری اخلاقی - بهره‌برداری اخلاقی^۵ تعدیل خواهد شد. از دیدگاه گریفیتز، اعتیاد به فناوری به‌طور عملیاتی می‌تواند به‌عنوان اعتیادی غیر شیمیایی (رفتاری) که شامل تعامل انسان و دستگاه است، تعریف شود. این اعتیاد ممکن است انفعالی (مانند تلویزیون) یا فعال (مانند بازی‌های یارانه‌ای) باشد و با جنبه‌های القاکننده و تقویت‌کننده‌ای که دارد، به افزایش تمایل اعتیادی کمک کند (ملک‌احمدی و جعفریان، ۲۰۱۱). دو شاخص اصلی در اعتیاد به اینترنت یعنی افزایش استفاده از اینترنت و ایجاد مشکل در زندگی روزانه مانند روابط خانوادگی، شغلی یا تحصیلی و همچنین، دشواری کاهش دادن یا قطع استفاده از آن برای کاربران وجود دارد. استفاده از اینترنت برای رفع خستگی در خلال کار، درس و یا حتی تفریح، مشکل‌زا نیست بلکه حتی مفید هم هست، خطر وقتی آشکار می‌شود که فرد نتواند استفاده‌اش را کنترل کند و این امر به‌نوبه خود، بر فشار روانی و اضطراب وی دامن بزند. از نظر او، اعتیاد با ساعات استفاده از اینترنت رابطه‌ای ندارد، این محتوای ساعات گذرانده شده به‌صورت آنلاین است که می‌تواند مشکل‌زا باشد. وابستگی به اینترنت، مشکلی رفتاری است که جنبه‌های فیزیکی خاصی را که در اعتیاد به مواد و الکل دیده می‌شود، ندارد، اما اعتیاد فکری و احساسی خطرناکی است (علوی و همکاران، ۲۰۱۰). گروه‌هول^۶ در توضیح این مسئله که چرا مردم به‌گونه‌ای اعتیادآور از اینترنت استفاده می‌کنند، الگوی استفاده مرضی از اینترنت را به شرح زیر ارائه کرده است:

افسون‌گری یا وسواس: زمانی است که محیط برای فرد تازه بوده و وی تازه، وارد این محیط شده است. یا اینکه کاربری قدیمی است که فعالیت جدیدی را در اینترنت پیدا کرده است. مرحله اول، به‌شدت اعتیادآور است؛ درواقع، این حالت تا جایی ادامه می‌یابد که فرد وارد مرحله دوم، یعنی توهم زدایی یا سرخوردگی شود.

توهم‌زدایی یا سرخوردگی: در این مرحله، فرد نسبت به فعالیت‌های که اغلب انجام می‌داده، سرخورده و بی‌تمایل می‌شود. هرگاه که فرد از این مرحله

1. Ethical context

2. Moral intensity (magnitude of consequences and social consensus)

3. Self-monitoring

4. Need for power - Power inhibition

5. Moral reasoning - Moral utilization

6. Grohol

بگذرد، به‌طور حتم، وارد مرحله سوم یعنی تعادل می‌شود.

تعادل: نماد و مشخصه بارز مرحله سوم، تعادل است. حتی گاه اتفاق می‌افتد تمامی این مراحل به‌صورت چرخشی، در فرد تکرار می‌شوند و سیر این مراحل به‌صورت خطی نیست. به‌ویژه، زمانی که فرد فعالیت جدید، جالب دیگری را در اینترنت پیدا می‌کند، این مراحل دوباره از نو آغاز می‌شوند. معتادان در اغلب موارد «زندگی دوم» یا مفری را برای «فراموش کردن مشکلاتشان در هنگام آنلاین بودن ایجاد می‌کنند، درست مانند همان حالت کرحتی و مستی که افراد معتاد به الکل در هنگام نوشیدن گزارش می‌دهند» (فینیچل^۱، ۲۰۰۳). الگوی ایسی^۲ در خصوص تقابل والدین با فرزندان در استفاده از فناوری شامل ۴ مؤلفه به شرح زیر است:

۱. **عمل متعادل^۳:** والدین به‌عنوان افرادی که در زندگی شخصی نیز به‌طور متعادل رفتار می‌کنند، شناخته شده‌اند.

۲. **دیدگاه^۴:** والدین بدون استثنا، دربردارنده ویژگی صداقت و درستی فردی هستند و همیشه دیدگاه مثبت را بر فرزندان و کارهای آنان حاکم می‌کنند. صداقت و درستی فردی، نگرشی است که به توضیح اثربخشی کمک می‌کند.

۳. **پاداش و تنبیه^۵:** والدین اخلاقی برای کارهای اخلاقی فرزندان خود پاداش در نظر می‌گیرند و انحرافات آنان را به نحوی سخت‌گیرانه تنبیه می‌کنند. والدین اخلاقی برای در نظر گرفتن تنبیه و تشویق، از معیارهای اخلاقی استفاده می‌کنند.

۴. **حساسیت اخلاقی^۶:** والدین اخلاقی مؤثر، کارا و متعالی هستند. این والدین، زمینه را برای تمرکز و ثبات در اقدامات و تصمیمات فراهم می‌سازند و درعین‌حال که همواره مسائل اخلاقی را در ذهن دارند و برای اهداف‌شان، آنها را در نظر می‌گیرند (اوتا^۷، ۲۰۱۲).

نظریه سبک‌های نظارتی والدین: سبک‌های نظارتی والدین از طریق تأثیر بر عزت‌نفس، استقلال، خودکنترلی و راه‌های مقابله با تنیدگی کودکان و نوجوانان، سایر رفتارهای آنان، از جمله عملکرد تحصیلی و رفتارهای سازش نیافته و مشکل‌آفرین را تحت تأثیر قرار می‌دهند. کنترل و نظارت والدین بر فرزندان، از عوامل بازدارنده و کاهش‌دهنده مستقیم اثرات منفی شبکه‌های اجتماعی و همچنین کاهش‌دهنده خطراتی است که در فضای مجازی ممکن است فرزندان با آن روبه‌رو شوند (لونگ و لی، ۲۰۱۲ و والک^۸ و همکاران،

1. Fenichel

2. Obicci

3. balanced processing

4. moral perspective

5. rewards and punishment

6. moral sensitivity

7. Ota

8. Valcke

مدل ساختاری سبک
نظارتی و اعتیاد به
شبکه‌های اجتماعی
با میانجی‌گری شکاف
نسلی (مورد مطالعه:
جوانان شهر تهران)

۲۰۱۰). در عین حال نظارت سخت‌گیرانه والدین بر استفاده فرزندان از شبکه‌های اجتماعی نیز می‌تواند منجر عقب ماندن از فناوری‌های جدید و برخی مشکلات در آینده فرزندان شود (کانکایا^۱ و اوداباسی^۲، ۲۰۰۹). سبک نظارتی والدین در استفاده از فناوری اطلاعات شامل کنترل در استفاده از شبکه‌های اجتماعی، راهنمایی برای فعالیت‌های آنلاین فرزندان، وضع قوانینی برای تنظیم ساعات استفاده از شبکه‌های اجتماعی و اجرای محدودیت‌هایی برای بازداشتن فرزندان از فعالیت‌های نامناسب در شبکه‌هاست (ازگور، ۲۰۱۶). سئوننز^۳ و بیرز^۴ (۲۰۱۲) سه سبک نظارتی فعال^۵، منفعل^۶ و ترکیبی^۷ را برای والدین ارائه داده‌اند در سبک نظارتی فعال، والدین تأثیر زیادی بر اعمال فرزندانشان دارند و بر کارهای آنان نظارت می‌کنند، والدین تعیین‌کننده بسیاری از کارهای فرزندان هستند، اما در سبک نظارتی منفعل، والدین تأثیری بر اعمال فرزندان ندارند و در واقع نسبت به کارهای آنان بی‌تفاوت‌اند. در سبک نظارتی ترکیبی نیز والدین در مرز بین دو سبک نظارتی بالا قرار دارند و تأثیرشان بین این دو سبک است (حکیمی و خسروی، ۱۳۹۱). شبکه‌های اجتماعی، دارای امکانات و تسهیلات گوناگونی برای کاربران فراهم می‌کنند، اما استفاده کنترل نشده، غیرآگاهانه و بسیار زیاد از آنها، خطرانی را به‌ویژه برای نوجوانان و فرزندان خانواده‌ها در پی دارد. در همان حال که روابط افراد، به‌ویژه کودکان و نوجوانان در جهان مجازی افزایش می‌یابد، از دامنه آن در جهان واقعی کاسته می‌شود و به تدریج اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی شکل می‌گیرد. اثرات منفی تحصیلی (یانگ و تونگ ۲۰۰۷)، جدایی از اجتماع و خانواده، افسردگی (چن و لین، ۲۰۱۵)، تمایل به مزاحمت‌های اینترنتی برای سرگرمی بیشتر، کاهش روابط در خانواده (آریکاک و اوزبی، ۲۰۱۶) و برخی مشکلات عاطفی و روانی مانند فاصله عاطفی بین والدین و فرزندان می‌تواند از اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نشئت بگیرد.

1. Cankaya
2. Odabasi
3. Seonenz

4. Bierz
5. active monitoring style
6. passive monitoring style

7. blended monitoring style

جدول ۱. تأثیر فضای خانه و سبک نظارتی والدین بر فرزندان

Table 1. The effect of home space and parental supervision style on children

پژوهش‌های ارتباطی،
سال بیست و هفتم،
شماره ۲ (پیاپی ۱۰۲)،
تابستان ۱۳۹۹

واکنش و مشکلات	نظارت والدین	فضای خانواده
کودک احساس می‌کند که دنیای اجتماعی او مطمئن، ایمن و منطقی است؛ او می‌تواند خود را برای زندگی دموکراتیک آماده کند.	یک الگوی آگاه و باهوش، راهنمایی کننده و دارای انگیزه - همکاری و موفقیت خانواده از تشویق و نتایج منطقی استفاده می‌کنند و فضایی دوستانه، متعادل و منطقی توأم با فراهم می‌آورند. کودک برای بیان عقاید و نظریات مخالف احساس امنیت می‌کند.	فضای دموکراتیک
کودک ممکن است مؤدب باشد اما خجالتی و دچار تنش‌های عصبی است. توانایی حل مسائل و مشکلات خود را ندارند و برای پیروی از دیگران آماده است - کودک سرکش شده و منتظر است تا در بزرگ‌سالی دست به شورش بزند.	والدین پیروی بی‌چون‌وچرا و اطاعت‌کننده را می‌خواهند - خانه حالت نظامی دارد و قدرت حرف اول را می‌زند.	فضای مستبدانه و سلطه‌جویانه
کودک نگران و مضطرب است و احساس ناامیدی و دلسردی می‌کند.	خانواده بر موفقیت تأکید دارد و همیشه تلاش می‌کند تا دیگران را از صحنه خارج سازد.	فضای رقابتی
اگر کودک احساس کند که نمی‌تواند انتظارات پدر و مادرش را برآورده سازد، ممکن است مأیوس شود و انگیزه خود را از دست بدهد. وی حتی اگر کارش را خوب انجام داده باشد، نگران است.	پدر و مادر، انتظارات، اهداف و استانداردهای بالایی برای فرزندان دارند.	استانداردهای بالا
خیال‌پرداز است و از برقراری ارتباط با دیگران خودداری می‌کند.	کودک برای بیان احساسات و افکار خود آزادی ندارد و اغلب مؤاخذه می‌شود.	فضای سرکوبگرانه
استعداد و خلاقیت خود را از دست می‌دهد.	مالکیت اشیا بیشتر از روابط انسانی دارای ارزش است	فضای مادی‌گرایانه
احساس ضعف و ناتوانی می‌کند و نمی‌تواند به‌طور مستقل عمل کند - با کودکان دیگر بدخلقی می‌کند.	محافظت زیاد از فرزندان، آنان را از یافتن و درک نتایج فعالیت‌ها باز می‌دارد.	مراقبت بیش‌ازحد

مدل ساختاری سبک نظارتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با میانجی‌گری شکاف نسلی (مورد مطالعه: جوانان شهر تهران)

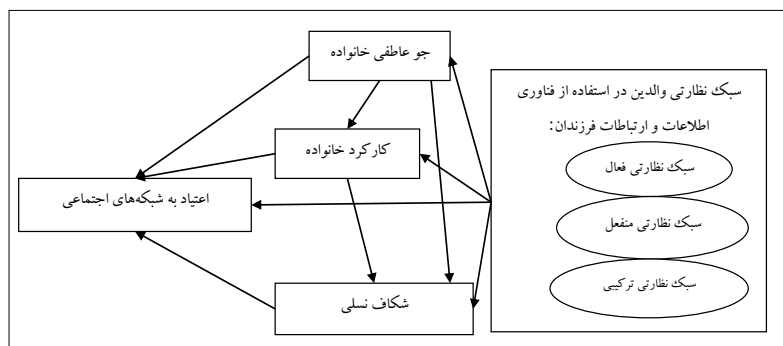
ادامه جدول ۱.

فضای خانواده	نظارت والدین	واکنش و مشکلات
آزادی بیش‌ازحد	توجه بیش‌ازحد به کودک، برآورده ساختن تمام تمایلات او و فراهم آوردن هرگونه امکانات از ویژگی‌های والدین است.	در بزرگسالی هم منتظر دریافت توجه است و از ارتباط با کودکان دیگر پرهیز می‌کند.
تحقیرکننده	انتقاد زیاد از کودک-کوچک و بی‌ارزش کردن کودک - مسخره کردن	رفتارهای پرخاشگرانه و صدمه زدن به دیگران
نبود پذیرش	طرد یا نپذیرفتن کودک	احساس می‌کند کسی او را دوست ندارد.
ترحم‌آمیزی	احساس ترحم و دلسوزی برای کودک	احساس تأسف و ناراحتی در مورد خودش - از شرایط موجود رنج می‌برد.

منبع: یارمحمدیان و همکاران، ۱۳۹۴

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

Figure 1. Conceptual model of research

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با توجه به هدف، کاربردی و روش آن، همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بوده است. برای جمع‌آوری اطلاعات، از پرسشنامه‌های استاندارد و محقق‌ساخته استفاده شده و جامعه آماری را کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر سال دوم دوره دوم دبیرستان‌های منطقه ۵ شهر تهران داده‌اند که حدود ۶۰۰۰ نفر بوده‌اند. به این ترتیب، با گرفتن نمونه به صورت

پژوهش‌های ارتباطی،
سال بیست و هفتم،
شماره ۲ (پیاپی ۱۰۲)،
تابستان ۱۳۹۹

تصادفی خوشه‌ای از این جامعه آماری و از دبیرستان‌های مختلف، می‌توان اطمینان را یافت که نمونه قابل تعمیم به گروه همسالان است. تعداد نمونه بر اساس قاعده کلاین (۲۰۱۰) یعنی ۲۰ نفر برای هر مؤلفه، در مجموع شامل ۷ مؤلفه، ۱۴۰ نفر بوده که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شده‌اند. به این صورت که از میان تمامی دبیرستان‌های منطقه ۵ شهر تهران، سه دبیرستان دخترانه و سه دبیرستان پسرانه (در مجموع ۶ دبیرستان) انتخاب و بررسی شده‌اند. از هر یک از این ۶ دبیرستان ۲ کلاس، انتخاب و از هر کلاس، بین ۱۰ تا ۱۵ نفر به صورت تصادفی انتخاب شده‌اند تا تعداد ۱۴۰ نفر برای مطالعه تکمیل شوند. ملاک ورود به پژوهش، شامل دانش آموز دوره دوم دبیرستان بودن و تمایل به همکاری برای تکمیل پرسشنامه بوده است. در این پژوهش از ۵ پرسشنامه استفاده شده که چهار مورد آن، استاندارد و مورد دیگر، محقق ساخته بوده است. پرسشنامه‌ها پس از تأیید روایی و پایایی، در اختیار نمونه آماری مطالعه قرار داده شده‌اند و با توجه به اینکه در این مطالعه ۵ پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفته، برای تأثیر نگذاشتن ترتیب آن‌ها بر پاسخ شرکت‌کنندگان، ترتیب قرار گرفتن‌شان برای افراد مختلف، متفاوت بوده است. پرسشنامه‌ها شامل این موارد بوده‌اند:

پرسشنامه سبک‌های نظارتی اسمال و کرنز (۱۹۹۳): این پرسشنامه ۲۶ سؤالی بوده و روایی آن از سوی شعبانی و پورافشاری (۱۳۸۴) تأیید شده است. در این پرسشنامه که سبک نظارتی فعال، سبک نظارتی منفعل و سبک نظارتی ترکیبی را در برمی‌گیرد، ۳ سؤال ۶، ۹ و ۱۱ دارای نمره‌گذاری معکوس و سایر سؤالات، دارای نمره‌گذاری معمول طیف لیکرت ۵ درجه‌ای بوده‌اند. نمره زیر ۲۵، سبک نظارتی منفعل نمره بین ۲۵ تا ۴۰ سبک ترکیبی و نمره بالاتر از ۴۰ سبک نظارتی فعال است. ضریب آلفای کرونباخ نیز ۰/۷۴ به دست آمده است. پرسشنامه محقق ساخته اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی: این پرسشنامه را پژوهشگران مطالعه حاضر، تهیه کرده و پس از تأیید روایی و پایایی، در اختیار نمونه آماری قرار داده است. پرسشنامه ۲۰ سؤالی و پاسخ‌های آن، از نوع طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای، شامل محورهای، میزان آشنایی با شبکه‌های اجتماعی، میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی، تأثیرگذاری شبکه‌های اجتماعی بر زندگی فردی و اجتماعی دانش‌آموزان، میزان موفقیت در کنترل استفاده از شبکه‌های اجتماعی بوده است.

مدل ساختاری سبک
نظارتی و اعتیاد به
شکلهای اجتماعی
با میانجی‌گری شکاف
نسلی (مورد مطالعه:
جوانان شهر تهران)

روش نمره‌گذاری از ۱ تا ۵ بوده (خیلی زیاد=۵ و خیلی کم=۱) و سؤال معکوس مطرح نشده است. نمره کل بالای ۲۵ اعتیاد به اینترنت و نمره پایین‌تر از آن، نبود اعتیاد به اینترنت را نشان می‌دهد. روایی پرسشنامه نیز با استفاده از نظر متخصصان مورد تأیید قرار گرفته است. همچنین برای محاسبه پایایی، ۳۰ پرسشنامه بین نمونه آماری در قالب یک پیش‌آزمون، توزیع و جمع‌آوری شده و با استفاده از روش آلفای کرونباخ، عدد ۰/۷۹ به دست آمده که نشان‌دهنده پایا بودن پرسشنامه است.

برای محاسبه ضریب قابلیت اعتماد ابتدا ابزار اندازه‌گیری بر روی یک گروه آزمودنی اجرا شده و سپس در فاصله زمانی ۱ هفته دوباره در همان شرایط، آزمون بر روی همان گروه اعمال و ضریب همبستگی برابر (۰/۹۸) به دست آمد. پرسشنامه جو عاطفی خانواده (ادراک‌شده): پرسشنامه جو عاطفی خانواده، به‌روز شده پرسشنامه هیل‌برن است. این پرسشنامه دارای ۱۶ سؤال و ۸ متغیر فرعی محبت، نوازش، تأیید کردن، تجربه‌های مشترک، هدیه دادن، تشویق کردن، اعتماد و احساس امنیت دارد که نمره ۳۵ به بالا، جو عاطفی خوب، نمره ۲۵ تا ۳۵ جو عاطفی قابل قبول و نمره زیر ۲۵ جو عاطفی سرد را می‌رساند. ضریب پایایی آزمون جو عاطفی خانواده از طریق آلفای کرونباخ و بازآزمایی محاسبه شده به ترتیب ۰/۸۱ و ۰/۸۰ به دست آمده است (جعفری و همکاران، ۱۳۹۲). پرسشنامه شکاف نسلی اولسون (۱۹۹۹) (ادراک‌شده): این پرسشنامه دارای ۲۸ سؤال با پایه ۸ عامل همبستگی با پدر و مادر، مدت تعامل، مکان، تصمیم‌گیری، ارتباط عاطفی، روابط زناشویی و رابطه والدین با فرزندان است. این پرسشنامه با پاسخ‌های ۵ گزینه‌ای لیکرت نیز از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف و در نمره‌گذاری از ۵ تا ۱ را در برمی‌گیرند. پرسشنامه فاقد سؤال معکوس بوده و نمره ۷۵ به بالا، شکاف نسلی واضح را می‌رساند. روایی آن نیز از سوی سامانی (۱۳۸۱) تأیید شده است. مطالعه رضویه و سامانی (۱۳۷۹) در خصوص این مقیاس، بر اساس ۸ عامل همبستگی با پدر و مادر، مدت تعامل، مکان، تصمیم‌گیری، ارتباط عاطفی، روابط زناشویی و رابطه والد و فرزند، حاکی از کفایت مقیاس برای همبستگی فرد با خانواده بود. ضریب آلفا ۰/۹۰ و ضریب پایایی برای کل مقیاس ۰/۷۹ گزارش شده است.

پرسشنامه کارکرد خانواده مک‌ماستر (FAD) (ادراک‌شده): این پرسشنامه ۶۰ سؤالی، خصوصیات ساختاری، شغلی و تعاملی خانواده و ۶ بعد از عملکرد

خانواده را که شامل؛ حل مشکل، نقش‌ها، همراهی عاطفی، ارتباط، آمیزش عاطفی و کنترل رفتار است، مشخص می‌کند. همچنین توانایی خانواده را در سازش با حوزه وظایف خانوادگی بر روی یک مقیاس لیکرتی طراحی شده و نمره کل بالای ۱۲۵ کارکرد خوب، نمره بین ۹۰ تا ۱۲۵ کارکرد متوسط و نمره پایین ۹۰ کارکرد ضعیف خانواده را می‌رساند. در پژوهش علیزاده و ملک خسروی (۱۳۸۵) بین خرده‌مقیاس‌ها، آلفای کرونباخ ۰/۵۱ تا ۰/۹۴ و بین تمام خرده‌مقیاس‌ها و عملکرد کلی خانواده، همبستگی ۰/۴۷ تا ۰/۹۷ به دست آمده است (خانی مجد و همکاران، ۱۳۹۱).

یافته‌های پژوهش

الف) توصیفی

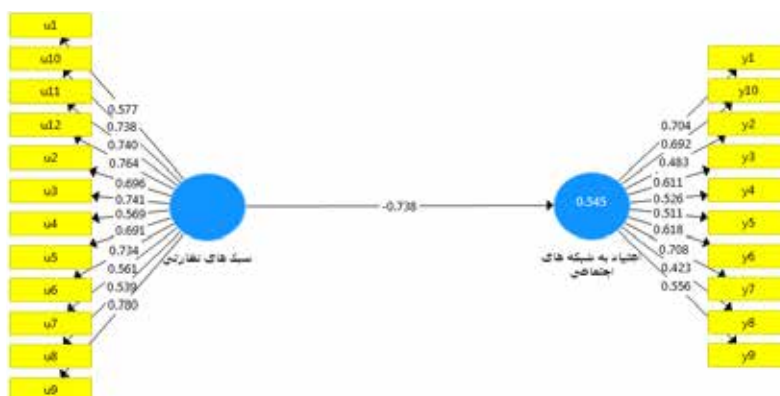
نتایج نشان می‌دهد که دختران و پسران، هرکدام ۵۰ درصد از حجم نمونه را تشکیل داده‌اند. توزیع پراکندگی متغیرها نشان می‌دهد که متغیر جو عاطفی، دارای میانگین ۲/۸۹، متغیر شکاف نسلی، دارای میانگین ۳/۱۴، متغیر اعتماد به شبکه‌های اجتماعی، دارای میانگین ۳/۵۰، متغیر سبک نظارت، دارای میانگین ۳/۵۱ و متغیر عملکرد خانواده، دارای میانگین ۳/۸۲ است.

ب) استنباطی

فرضیه یک: الگوی تبیین سبک نظارتی والدین بر استفاده نوجوانان از شبکه‌های اجتماعی دارای برآزش است.

نمودار ۱. ضریب مسیر و بار عاملی

Figure 1. Path coefficient and factor loading

مدل ساختاری سبک نظارتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با میانجی‌گری شکاف نسلی (مورد مطالعه: جوانان شهر تهران)

نمودار ۲. نتایج آزمون تی

Figure 2. T test results

جدول ۲. نتایج فرضیه یک

Table 2. Results of Hypothesis 1

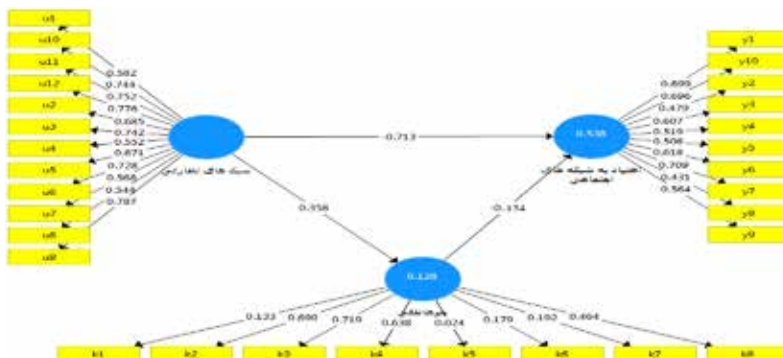
سطح معناداری Sig.	ضریب مسیر B.	مؤلفه Component
0/01	0/738-0/73	سبک‌های نظارتی ← اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از جدول ۲، سبک‌های نظارتی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأثیر مستقیم دارند. سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ و مقدار آماره تی بیشتر از ۱/۹۶ و شدت این تأثیر برابر با ۰/۷۳۸ است. مقدار ضریب همبستگی در بررسی ارتباط، عبارت از ۰/۶۵۲- است که با توجه به منفی بودن عدد ضریب همبستگی نشان از وجود رابطه عکس دارد.

فرضیه دوم: سبک‌های نظارتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی از طریق جو عاطفی خانواده رابطه غیرمستقیم دارند.

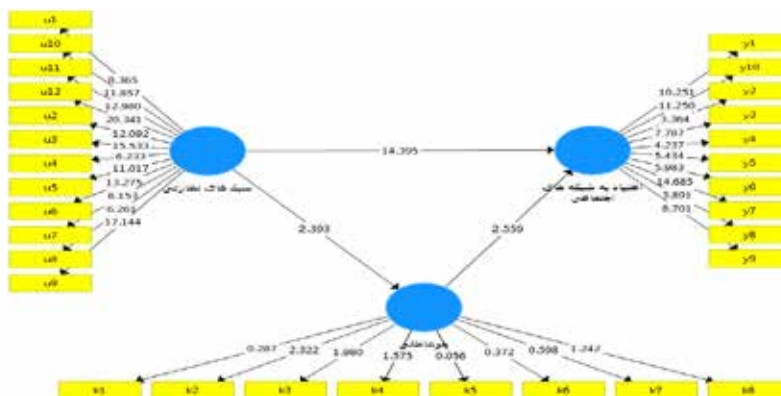
نمودار ۳. ضریب مسیر و بار عاملی

Figure 3. Path coefficient and factor loading

نمودار ۴. نتایج آزمون تی

Figure 4. T test results

پژوهش‌های ارتباطی،
سال بیست و هفتم،
شماره ۴ (پیاپی ۱۰۲)،
تابستان ۱۳۹۹

جدول ۳. نتایج فرضیه دوم

Table 3. Results of Hypothesis2

سطح معناداری Sig.	ضریب مسیر B.	مؤلفه Component
0/01	0/35	سبک‌های نظارتی ← جو عاطفی
0/01	-0/15	جو عاطفی ← اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی
-0/01	-0/71	سبک‌های نظارتی ← جو عاطفی ← اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی

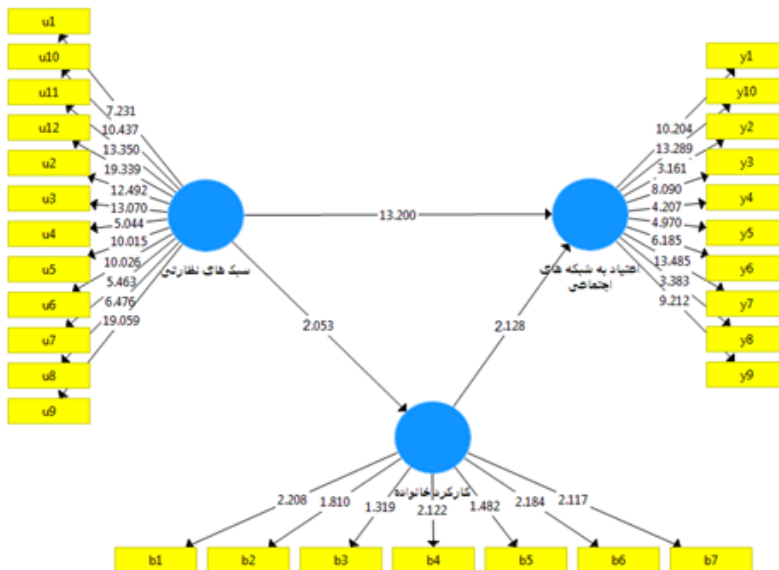
بر اساس نتایج به دست آمده از جدول ۳، سبک‌های نظارتی به وسیله جو عاطفی در سطح اطمینان ۹۹ درصد تأثیر مستقیم دارند. سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ و شدت این تأثیر برابر با ۰/۳۵۸ است. همچنین متغیر میانجی جو عاطفی در سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه عکس با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی دارد. سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ و شدت این تأثیر برابر با ۰/۱۵۴ - است و در نهایت سبک‌های نظارتی با میانجی‌گری جو عاطفی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مؤثر بوده و شدت این تأثیر برابر با ۰/۷۱۳ - است.

فرضیه سوم: سبک‌های نظارتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی از طریق کارکرد خانواده رابطه غیرمستقیم دارند.

مدل ساختاری سبک
نظارتی و اعتیاد به
شبکه‌های اجتماعی
با میانجی‌گری شکاف
نسلی (مورد مطالعه:
جوانان شهر تهران)

نمودار ۵. ضریب مسیر و بار عاملی

Figure 5. Path coefficient and factor loading

نمودار ۶. نتایج آزمون تی

Figure 6. T test results

جدول ۴. نتایج فرضیه سوم

Table 4. Results of Hypothesis 3

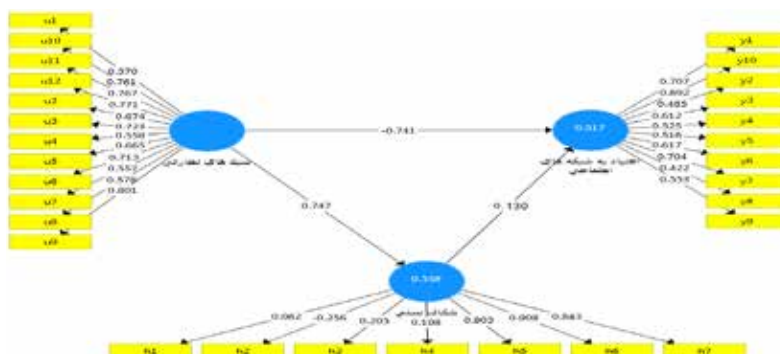
سطح معناداری Sig.	ضریب مسیر B.	مؤلفه Component
0/01	0/54	سبک‌های نظارتی ← کارکرد خانواده
0/01	-0/11	کارکرد خانواده ← اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی
0/01	-0/71	سبک‌های نظارتی ← کارکرد خانواده ← اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از جدول ۴، سبک‌های نظارتی به‌وسیله کارکرد خانواده در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأثیر مستقیم دارد (سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵) و شدت این تأثیر برابر با ۰/۵۴۴ است. همچنین متغیر میانجی کارکرد خانواده در سطح اطمینان ۹۵ درصد، رابطه عکس با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی دارد (سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵).

فرضیه چهارم: سبک‌های نظارتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی از طریق شکاف نسلی رابطه غیرمستقیم دارند.

نمودار ۷. ضریب مسیر و بار عاملی

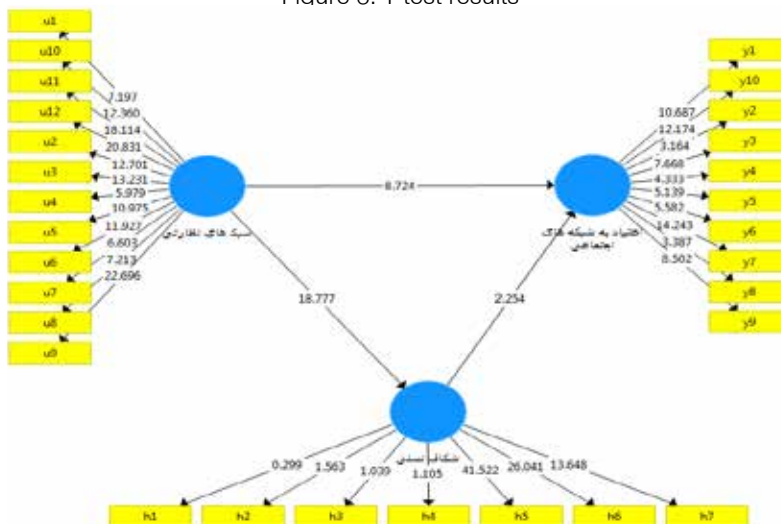
Figure 7. Path coefficient and factor loading

مدل ساختاری سبک نظارتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با میانجی‌گری شکاف نسلی (مورد مطالعه: جوانان شهر تهران)

نمودار ۸. نتایج آزمون تی

Figure 8. T test results

جدول ۵. نتایج فرضیه چهارم

Table 5. Results of Hypothesis 4

سطح معناداری Sig.	ضریب مسیر B.	مؤلفه Component
0/01	0/74	سبک‌های نظارتی ← شکاف نسلی
0/01	0/13	شکاف نسلی ← اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی
0/01	-0/74	سبک‌های نظارتی ← شکاف نسلی ← اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از جدول ۵، سبک‌های نظارتی به وسیله شکاف نسلی در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأثیر مستقیم دارد (سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵) و شدت این تأثیر برابر با ۰/۷۴۷ است. همچنین متغیر میانجی شکاف نسلی در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه مستقیم با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی دارد (سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵) و شدت این تأثیر برابر با ۰/۱۳۰ است. بر این اساس سبک‌های نظارتی با میانجی‌گری شکاف نسلی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مؤثر بوده و شدت این تأثیر برابر با ۰/۷۴۱- است.

فرضیه پنجم: جو عاطفی خانواده با کارکرد خانواده رابطه دارد.

نمودار ۹. ضریب مسیر و بار عاملی

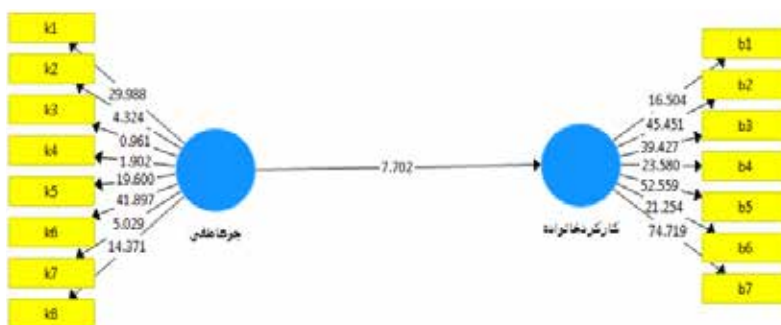
Figure 9. Path coefficient and factor loading

یژوهش‌های ارتباطی،
سال بیست و هفتم،
شماره ۴ (پیاپی ۱۰۲)،
تابستان ۱۳۹۹

نمودار ۱۰. نتایج آزمون تی

Figure 10. T test results

جدول ۶. نتایج فرضیه پنجم

Table 6. Results of Hypothesis 5

سطح معناداری Sig.	ضریب مسیر B.	مؤلفه Component
0/01	0/491	جو عاطفی ← کارکرد خانواده

بر اساس نتایج به دست آمده از جدول ۶، جو عاطفی بر کارکرد خانواده در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأثیر مستقیم دارد (سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ و مقدار آماره تی بیشتر از ۳/۱۳۴) و شدت این تأثیر برابر با ۰/۴۹۱ است. مقدار ضریب همبستگی در بررسی ارتباط عبارت از ۰/۳۸۱ است که با توجه به مثبت بودن عدد ضریب همبستگی، نشان از وجود رابطه مستقیم دارد. به این ترتیب جو عاطفی خانواده بر کارکرد خانواده تأثیرگذار است.

فرضیه ششم: کارکرد خانواده با شکاف نسلی رابطه دارد.

مدل ساختاری سبک نظارتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با میانجی‌گری شکاف نسلی (مورد مطالعه: جوانان شهر تهران)

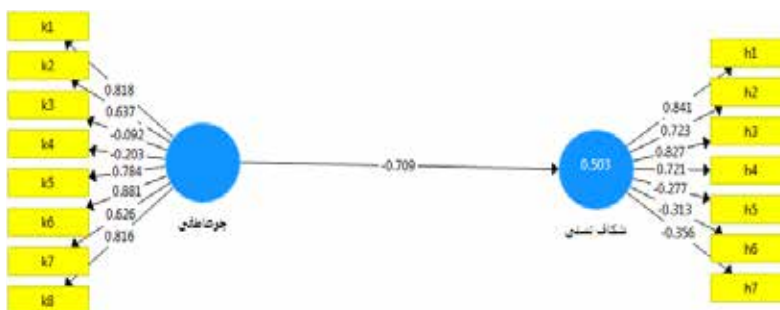
نمودار ۱۱. ضریب مسیر و بار عاملی

Figure 11. Path coefficient and factor loading

نمودار ۱۲. نتایج آزمون تی

Figure 12. T test results

جدول ۷. نتایج فرضیه ششم

Table 7. Results of Hypothesis 6

سطح معناداری Sig.	ضریب مسیر B.	مؤلفه Component
0/01	-0/289	کارکرد خانواده ← شکاف نسلی

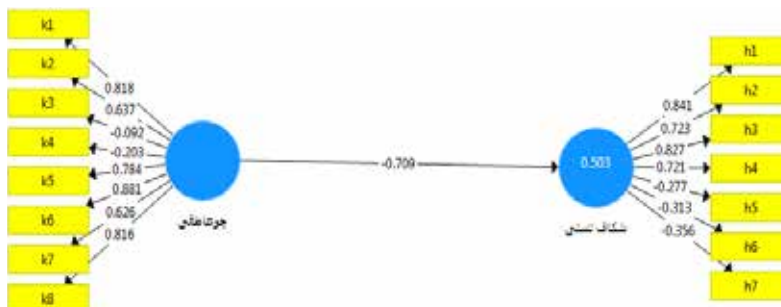
بر اساس نتایج به دست آمده از جدول، کارکرد خانواده بر شکاف نسلی در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأثیر عکس دارد (سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵، مقدار آماره تی بیشتر از ۱/۹۴) و شدت این تأثیر برابر با ۰/۲۸۹- است. مقدار ضریب همبستگی در بررسی ارتباط عبارت از ۰/۱۰۵- است که با توجه به منفی بودن عدد ضریب همبستگی نشان از وجود رابطه عکس دارد و کارکرد خانواده بر شکاف نسلی تأثیرگذار است.

فرضیه هفتم: جو عاطفی خانواده با شکاف نسلی رابطه دارد.

پژوهش‌های ارتباطی،
سال بیست‌وهفتم،
شماره ۴ (پیاپی ۱۰۲)،
تابستان ۱۳۹۹

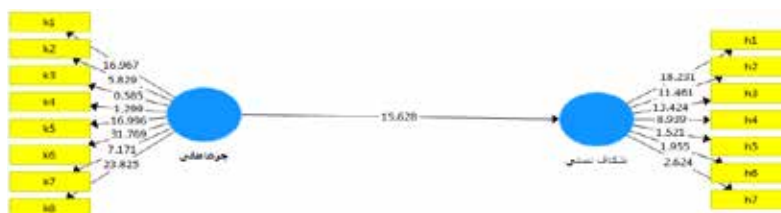
نمودار ۱۳. ضریب مسیر و بار عاملی

Figure 13. Path coefficient and factor loading

نمودار ۱۴. نتایج آزمون تی

Figure 14. T test results

جدول ۸. نتایج فرضیه هفتم

Table 8. Results of Hypothesis 7

سطح معناداری Sig.	ضریب مسیر B.	مؤلفه Component
0/01	-0/709	جو عاطفی ← شکاف نسلی

مقدار ضریب همبستگی در بررسی ارتباط عبارت از $-0/۲۲۶$ است که با توجه به منفی بودن عدد ضریب همبستگی، نشان از وجود رابطه عکس دارد و به این ترتیب، جو عاطفی خانواده بر شکاف نسلی تأثیرگذار است.

مدل ساختاری سبک
نظارتی و اعتیاد به
شبکه‌های اجتماعی
با میانجی‌گری شکاف
نسلی (مورد مطالعه:
جوانان شهر تهران)

بررسی روابط و ضرایب بین متغیرها

جدول ۹. بررسی روابط و ضرایب بین متغیرها

Table 9. Investigation of relationships and coefficients between variables

ضریب مسیر B.	بررسی رابطه بین متغیرها
0/738	سبک‌های نظارتی ← اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی
0/491	جو عاطفی ← کارکرد خانواده
-0/289	کارکرد خانواده ← شکاف نسلی
-0/709	جو عاطفی ← شکاف نسلی
-0/713	سبک‌های نظارتی ← جو عاطفی ← اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی
-0/718	سبک‌های نظارتی ← کارکرد خانواده ← اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی
-0/741	سبک‌های نظارتی ← شکاف نسلی ← اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی

سبک‌های نظارتی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تأثیر عکس دارند و شدت این تأثیر برابر با ۰/۷۳۸ است. جو عاطفی بر کارکرد خانواده تأثیر مستقیم دارد و شدت این تأثیر برابر با ۰/۴۹۱ است. کارکرد خانواده بر شکاف نسلی تأثیر عکس دارد و شدت این تأثیر برابر با ۰/۲۸۹- است. جو عاطفی بر شکاف نسلی تأثیر دارد و شدت این تأثیر برابر با ۰/۷۰۹- است.

سبک‌های نظارتی با میانجی‌گری جو عاطفی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مؤثر هستند و شدت این تأثیر برابر با ۰/۷۱۳- است. سبک‌های نظارتی با میانجی‌گری کارکرد خانواده بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مؤثر است و شدت این تأثیر برابر با ۰/۷۱۸- است. سبک‌های نظارتی با میانجی‌گری شکاف نسلی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مؤثر هستند و شدت این تأثیر برابر با ۰/۷۴۱- است.

بحث و نتیجه‌گیری

سبک‌های نظارتی والدین، بر استفاده فرزندان از فناوری اطلاعات و ارتباطات فرزندان و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، تأثیر مستقیم دارد؛ رفتار والدین و سبک نظارتی آنان بر استفاده فرزندان از شبکه‌های اجتماعی آن‌ها تأثیرگذار است. اینترنت محیطی است که به جوانان کمک می‌کند تا در جهان اجتماعی

مخصوص فعالیت کنند، اما لازم است که والدین بر فعالیت‌های آنان در این خصوص نظارت داشته باشند تا هم از حد لازم تجاوز نکنند و هم از آزار و اذیت و سوءاستفاده دیگران مصون بمانند. در این میان، سبک‌های نظارتی که والدین برای استفاده فرزندان از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در پیش می‌گیرند، با یکدیگر تفاوت دارند. برخی والدین، نظارت کمتری بر استفاده فرزندان از شبکه‌های اجتماعی و فناوری اطلاعات دارند، در حالی که برخی دیگر، برنامه‌ریزی‌های سخت‌گیرانه‌ای برای فرزندان خود در نظر گرفته‌اند (رحمانی، ۱۳۹۰). کنترل و نظارت والدین بر فرزندان، از عوامل بازدارنده و کاهش‌دهنده مستقیم اثرات منفی شبکه‌های اجتماعی و همچنین کاهش‌دهنده خطراتی است که در فضای مجازی ممکن است فرزندان با آن روبه‌رو شوند (لونگ و لی، ۲۰۱۲؛ والک و همکاران، ۲۰۱۰). در عین حال، سبک نظارتی سخت‌گیرانه والدین در قبال استفاده فرزندان از شبکه‌های اجتماعی نیز می‌تواند باعث عقب‌ماندگی نوجوانان از فناوری‌های جدید و برخی مشکلات در آینده آنان شود (کانکایا و اوداباسی، ۲۰۰۹). نظارت والدین بر استفاده از فناوری اطلاعات، شامل کنترل نحوه استفاده از شبکه‌های اجتماعی، راهنمایی برای فعالیت‌های آنلاین فرزندان، وضع قوانینی برای تنظیم ساعات استفاده از شبکه‌های اجتماعی و اجرای محدودیت‌هایی برای بازداشتن فرزندان از فعالیت‌های نامناسب در شبکه‌هاست (ازگور، ۲۰۱۶)؛ بنابراین، با وجود این که انواع فناوری و شبکه‌های اجتماعی نقش مهمی در زندگی امروز افراد ایفا می‌کنند، خانواده و والدین مسئولیت نظارتی مهمی در برابر استفاده فرزندان از شبکه‌های اجتماعی دارند (دوراگر^۱ و لیوینگستون^۲، ۲۰۱۲).

استفاده کنترل نشده، غیرآگاهانه و بسیار زیاد از شبکه‌های اجتماعی، خطراتی را به‌ویژه برای نوجوانان و فرزندان خانواده‌ها ایجاد خواهد کرد. در همان حال که روابط افراد، به‌ویژه کودکان و نوجوانان در جهان مجازی افزایش می‌یابد، از دامنه آن در جهان واقعی کاسته می‌شود و به تدریج، اعتماد به شبکه‌های اجتماعی شکل می‌گیرد. اثرات منفی تحصیلی (یانگ و تونگ، ۲۰۰۷)، جدایی از اجتماع و خانواده، افسردگی (چن و لین، ۲۰۱۵)، تمایل به مزاحمت‌های اینترنتی برای سرگرمی بیشتر، کاهش روابط در خانواده (آریکاک و اوزبی، ۲۰۱۶) و برخی مشکلات عاطفی و روانی مانند فاصله عاطفی بین والدین و فرزندان می‌تواند از اعتماد به شبکه‌های اجتماعی نشئت بگیرد.

1. Duerager
2. Livingstone

مدل ساختاری سبک
نظارتی و اعتیاد به
شبکه‌های اجتماعی
با میانجی‌گری شکاف
نسلی (مورد مطالعه:
جوانان شهر تهران)

- جو عاطفی خانواده با سبک‌های نظارتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی رابطه غیرمستقیم دارد. همسو با این پژوهش، حکیمی و خسروی (۱۳۹۱) رابطه بین سبک‌های فرزند پروری والدین و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با اختلالات یادگیری در دانش‌آموزان را مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج بین سبک‌های فرزندپروری و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با اختلالات یادگیری رابطه معنی‌دار وجود دارد. از میان مؤلفه‌های سبک فرزند پروری و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، سبک فرزندپروری مقتدرانه و سپس اعتیاد به اینترنت، پیش‌بینی‌کننده‌های قوی‌تر اختلال یادگیری بودند. همچنین رحمانی (۱۳۹۰) تأثیر سبک‌های فرزند پروری را بر جو عاطفی خانواده مورد بررسی قرار داد و دریافت که بین سبک‌های فرزندپروری با جو عاطفی خانواده و کارکردهای اجتماعی کودک رابطه معنی‌دار برقرار است. همچنین راتور و همکاران (۲۰۱۷) مسائل، چالش‌ها، امنیت و راه‌حل‌های شبکه‌های اجتماعی را در خانواده‌ها مورد مطالعه قرار دادند؛ نتایج نشان داد که در صورت نبود کنترل بر استفاده فرزندان از شبکه‌های مجازی، ممکن است تهدیدهایی جدی متوجه آنان شود و درحالی‌که استفاده از روش‌های سخت‌گیرانه هم نتوانسته پاسخ خوبی به این پدیده باشد. به اشتراک گذاشتن فایل‌های چندرسانه‌ای بیشترین کاربرد شبکه‌های اجتماعی در میان فرزندان بوده است. فضای اینترنت با جذابیت‌های خود، ساعت‌ها فرزندان را به خود مشغول می‌سازد و موجبات سرگرمی آنان را فراهم می‌کند. به این ترتیب، کودکان و نوجوانان به چنین محیطی بسیار علاقه‌مند می‌شوند و سعی می‌کنند بیشتر وقت خود را در مقابل رایانه و در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی بگذرانند؛ امری که موجب می‌شود در فضای خانه قرار گیرند و رابطه‌شان آن‌ها با دیگر اعضای خانواده و همچنین والدین کمتر شود. با کم‌رنگ شدن روابط عاطفی در خانواده، شکافی بین نسل جدید و والدین به وجود می‌آید که همه اعضا را تحت تأثیر قرار می‌دهد. کارکرد خانواده با سبک‌های نظارتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی رابطه غیرمستقیم دارد. چین هوی‌سو و همکاران (۲۰۱۷) تأثیر والدین و هم‌تایان را بر اعتیاد فرزندان به فعالیت‌های مجازی خطرناک در اینترنت مورد مطالعه قرار دادند. نتایج نشان داد که نوجوانان از غیبت والدین برای پرداختن به چنین کارهایی در فضای مجازی استفاده می‌کنند؛ همچنین وجود هم‌تایان محرک، بیشترین نقش را در گرایش آنان به سمت فعالیت‌های خطرناک در فضای مجازی

دارد و بیشترین نقش پیشگیری‌کننده، متوجه والدین است. موافق با این نتایج، ازگور (۲۰۱۶) رابطه بین سبک‌های فرزند پروری والدین در استفاده فرزندان از شبکه‌های اجتماعی و میزان استفاده آنان از شبکه‌های اجتماعی را مورد بررسی قرار داد. بر این اساس بین سبک فرزندپروری والدین و نظر فرزندان در آن، در استفاده از شبکه‌های اجتماعی رابطه وجود دارد. با شتاب گرفتن روند دستیابی همگان به فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان یکی از اجزای مهم زندگی افراد، به‌خصوص نوجوانان و جوانان مطرح شده‌اند. مهیا شدن این امکانات و فرصت‌های دستیابی به اطلاعات باعث شده تا شبکه‌های اجتماعی در زمینه‌های گوناگون از سوی فرزندان خانواده‌ها مورد استفاده قرار گیرند (ازگور، ۲۰۱۶). در سبک نظارتی فعال، والدین تأثیر زیادی بر اعمال فرزندان و نظارت بر امور آنها دارند و در واقع، تعیین‌کننده بسیاری از کارهای فرزندان هستند، در سبک نظارتی منفعل، والدین تأثیری بر اعمال فرزندان ندارند و در واقع نسبت به کار آنها بی‌تفاوت هستند و در سبک نظارتی ترکیبی، والدین در مرز بین دو سبک نظارتی یاد شده قرار دارند و تأثیرشان بین این دو سبک است (حکیمی و خسروی، ۱۳۹۱).

شکاف نسلی با سبک‌های نظارتی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی رابطه غیرمستقیم دارد. در بین سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۱۳ کاروالیو^۱ و همکاران (۲۰۱۵) در ۵ حوزه گرایش به فناوری اطلاعات، الگوهای استفاده از فناوری اطلاعات، انسجام خانواده، نقش‌ها و قوانین نشان دادند که فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، ضمن ایجاد تغییر در کارکرد خانواده، تقابل‌های جدیدی را خلق و الگوهای نسبتی و رابطه‌ای تازه را بازآفرینی کرده است. شکاف نسلی در واقع، جنبه آشکار استفاده بیش‌ازحد دانش‌آموزان از شبکه‌های اجتماعی و اعتیاد آنها به این شبکه‌هاست. کاین^۲ و همکاران (۲۰۱۴) نشان دادند که بین رفتار والدین با فرزندان و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، همچنین بین خودکنترلی و استفاده از شبکه‌های اجتماعی در میان نوجوانان، رابطه وجود دارد. یکی از اثرات مهم فناوری بر خانواده‌ها، شکاف نسلی یا گسست فرهنگی است (چو و فن، ۲۰۱۴). در این میان سرعت توسعه فناوری شکاف بین نسل فرزندان و والدینشان را بسط داده است (سنورمانچی و همکاران، ۲۰۱۴). کسانی که به‌طور دائم از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند، نمی‌توانند فعالیت‌های دیگری انجام دهند زیرا وب‌گردی و چت شبانه‌روزی در گروه‌ها به آنان مجال

1. Carvalho

2. Caina

مدل ساختاری سبک
نظارتی و اعتیاد به
شبکه‌های اجتماعی
با میانجی‌گری شکاف
نسلی (مورد مطالعه:
جوانان شهر تهران)

انجام دادن کارهای دیگر را نمی‌دهد. برای مثال، خانواده‌ها اغلب با این مشکل روبه‌رو هستند که فرزندشان دائم در اتاق خودش می‌ماند و بیرون نمی‌آید، در مهمانی‌ها شرکت نمی‌کند، تمام‌وقت خود را صرف اینترنت و فضای مجازی می‌کند، در برخی موارد، برای خوردن غذا هم از اتاق خود بیرون نمی‌آید. جو عاطفی خانواده بر کارکرد آن تأثیرگذار است. به شبکه‌های اجتماعی در نوجوانان چینی مورد بررسی قرار داده‌اند.

مدل نهایی این مطالعه نشان می‌دهد که بین رفتار والدین با فرزندان و نوجوانان و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی؛ همچنین بین خودکنترلی و استفاده از شبکه‌های اجتماعی در میان نوجوانان، رابطه وجود دارد. سبک‌های نظارتی علاوه بر اثری که بر نوع مصرف و استفاده از شبکه‌های اجتماعی از سوی فرزندان دارند، بر دیگر شاخص‌های درونی خانواده نیز اثرگذارند. با تغییر سبک‌های نظارتی، جو عاطفی خانواده نیز ممکن است دستخوش تغییر شود. جو عاطفی خانواده می‌تواند شکل‌دهنده روابط بین فرزندان با یکدیگر و با والدین باشد. با بهتر شدن جو عاطفی خانواده، در واقع همه اعضا، سعی در مراعات یکدیگر دارند و با از خودگذشتگی اهداف خانواده را مقدم می‌شمرد. در شکل‌گیری رفتار و دیدگاه‌های اجتماعی کودک، جنبه‌های عاطفی روابط والدین و فرزندان نقش مهمی دارد، در خانواده‌هایی که والدین، رفتارهای محبت‌آمیز دارند، به‌طور معمول کودکان نیز با رفتارهای اخلاقی مثبت، با احترام به دیگران و با انگیزه پیشرفت رشد می‌کنند. در واقع جو عاطفی خانواده دارای منشأ بسیاری از مسائل دیگر برای فرزندان از جمله ایجاد جو عاطفی در قالب روابط اجتماعی و عاطفی فرزندان در اجتماع است (رحمانی، ۱۳۹۰).

- کارکرد خانواده بر شکاف نسلی تأثیرگذار است. و به نظر ایزوس و تودا (۲۰۱۳) ویژگی‌های شخصیتی‌شان با اعتیاد به اینترنت مرتبط است. همچنین رابطه آماری معنی‌داری بین اعتیاد به اینترنت و مشکلات در خانواده، وضعیت افسردگی، وابستگی به تلفن همراه و احساس تنهایی وجود دارد. تیتسیکا^۱ و همکاران (۲۰۱۱) به این نتیجه رسیدند که اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در میان نوجوانان با روابط خانوادگی مشکل‌دار، عملکرد تحصیلی ضعیف، رفتارهای پرخطر، مشکلات عاطفی و برخی شرایط روانی مانند افسردگی مرتبط است. همچنین دور شدن خانواده‌ها از کارکردهای اصلی خود که همان تأمین نیازهای فرزندان و والدین از لحاظ عاطفی و غیر عاطفی است، می‌تواند دور شدن عاطفی

1. Tsitsika

فرزندان از والدین را موجب شود و با توجه به اینکه فرزندان در این زمینه مستعدتر هستند و استفاده از بی‌رویه شبکه‌های اجتماعی از سوی آنان، می‌تواند این امر را سرعت ببخشد. از نظر کارکرد خانواده نیز اجتماعی شدن و آشنایی با قوانین، نقش‌ها و ارزش‌های فرهنگی به‌طور طبیعی در خانواده صورت می‌پذیرد و فرد در تعاملات ابتدایی خود با خانواده به یک موجود اجتماعی تبدیل می‌شود. کارکردهای خانواده ممکن است بسیار متنوع باشند، اما کارکرد اصلی آن باید برآوردن نیازهای فردی اعضای خانواده باشد (ون و همکاران، ۲۰۱۴). مک‌ماستر^۱ کارکرد خانواده را موفقیت در ایفای نقش‌های محول شده به خانواده می‌داند. وی برای عملکرد (کارایی) خانواده، ۶ بعد کارکردی یعنی حل مسئله، ارتباط، نقش‌ها، پاسخ‌دهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار و یک بعد عمومی را نام برده است.

جو عاطفی خانواده بر شکاف نسلی تأثیرگذار است. زربخش بحری و همکاران (۲۰۱۳) نشان دادند که احساس تنهایی و دو خرده مقیاس ارتباط با خانواده و نشانگان عاطفی، همبستگی مثبت و معناداری با اعتیاد به اینترنت دارند. در بین متغیرهای جمعیت‌شناسی، ارتباط معناداری بین سن و اعتیاد به اینترنت دیده نمی‌شود.

با بهبود جو عاطفی، فرزندان بیشتر در جمع خانواده مانده و می‌توانند مدت‌زمان بیشتری را با والدین بگذرانند و نیازهای خود را مطرح کنند. فرزندان برای پیشرفت و موفقیت، نیاز به رشد مهارت‌های رفتاری و بین فردی، مانند توانایی کنترل خشم، همکاری، گوش کردن، ارتباط برقرار کردن، به تأخیر انداختن لذت‌ها دارند و به نظر می‌رسد که به‌طور عمده، والدین مسئول یاری کردن فرزندان‌شان برای به دست آوردن برخی مهارت‌ها هستند. در صورتی که فرزندان فاقد این مهارت‌های پایه و اساسی باشند، ارتباطات و رفتار والدین اثرات عمیقی بر تحول و بهزیستی عاطفی هیجانی آنها خواهد داشت. مطالعات نشان می‌دهد که بی‌کفایتی والدین با رفتارهای انحرافی در کودکان و نوجوانان مرتبط است و تغییر در رفتار والدین می‌تواند اعمال پرخاشگرانه و ضداجتماعی را اصلاح کند. طبق مطالعاتی که به تأثیر کنترل والدین بر فرزندان پرداخته‌اند، کنترل والدین با هویت، عزت‌نفس و پیشرفت تحصیلی فرزندان رابطه دارد. در سایه تحولات اجتماعی در جامعه در حال گذار ایران به دلایل متعدد از جمله اشتغال والدین به امور خارج از منزل، حضور کمتر افراد خانواده در کنار یکدیگر

1. Mc Master

مدل ساختاری سبک
نظارتی و اعتیاد به
شبکه‌های اجتماعی
با میانجی‌گری شکاف
نسلی (مورد مطالعه:
جوانان شهر تهران)

و وقت کمتر برای تعامل رودررو، مسیرهای جبران این نیاز به سمت مجازی شدن پیش می‌رود. دستگاه‌های جدید ارتباطی (شبکه‌های مجازی) آسان‌تر، ارزان‌تر و در دسترس‌تر هستند و به همین دلیل، استفاده از آنها برای کاربران جذاب‌تر است؛ به این ترتیب کمبود ارتباطات میان فردی در جامعه، به راحتی از طریق این سیستم جبران می‌شود. متأسفانه رشد این فضا و اجازه ورود به این راه، در ایران به سرعت و بدون تحقیق اتفاق افتاد و شاید به همین دلیل مشکلات زیادی را ایجاد کرد. اینکه جوانان و میانسالان وارد این فضاها شده‌اند، چندان قابل جلوگیری و کنترل نبود، چراکه هر یک، به تناسب نیازهای کاری و اطلاعاتی خود، دلایلی داشته‌اند، اما ورود بی‌حد و اندازه نوجوانان به چنین فضاهایی غیرقابل توجیه است. بر این اساس وارد فضای مجازی شده و آسیب‌های متعددی می‌بینند.

منابع

- جعفری هرندی؛ رضا و رجایی موسوی، سیده فاطمه. (۱۳۹۸). رابطه بلوغ عاطفی، حمایت اجتماعی ادراک شده و جو عاطفی خانواده در بین دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر قم. *اندیشه‌های نوین تربیتی*، ۱۵ (۲).
- حکیمی، سمانه و خسروی، معصومه. (۱۳۹۱). *رابطه سبک‌های فرزندپروری والدین و اعتیاد به اینترنت با اختلالات یادگیری در دانش‌آموزان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه سمنان.
- رحمانی، پریسا. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین شیوه‌های فرزندپروری و جو عاطفی خانواده با هراس اجتماعی در کودکان پیش‌دبستانی. *اولین همایش کشوری دانشجویی عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت*.
- رضویه؛ اصغر و سامانی، سیامک. (۱۳۷۹). بررسی ساختار عاملی مقیاس استقلال عاطفی استنبرگ و سیلور برگ برای استفاده در ایران. *ششمین کنفرانس پژوهش روان‌پزشکی و روان‌شناسی در ایران*. علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران.
- سامانی، سیامک. (۱۳۸۱). *مدل علی برای همبستگی خانوادگی و استقلال عاطفی و سازگاری*. پایان‌نامه دکتری رشته روان‌شناسی، دانشگاه شیراز.
- سلیمی، عظیمه؛ جوکار، بهرام و نیک‌پور، روشنک. (۱۳۸۸). ارتباطات اینترنتی در زندگی: بررسی نقش ادراک حمایت اجتماعی و احساس تنهایی در استفاده از استفاده از اینترنت. *مطالعات روان‌شناختی*، ۵ (۳).

شعبانی، بختیار و پورافشاری، احد. (۱۳۸۴). تأثیر باورهای نظارتی مدیران مدارس ابتدایی بر سبک‌های مدیریت تعارض آنان. **علوم تربیتی و روان‌شناسی**، ۱۲(۴)، ۷۰-۵۱.

علیزاده، محمد و ملک‌خسروی، غفار. (۱۳۸۵). بررسی مقدماتی ویژگی‌های روان‌سنجی و اعتباریابی مقیاس سنجش کارکرد خانواده. **خانواده‌پژوهی**، ۲(۵)، ۸۹-۶۹.

کفاشی، مجید. (۱۳۹۶). عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر شکاف نسلی جوانان شهر تهران. **زن و جامعه**، ۶(۱).

معیدفر، سعید؛ حبیب‌پور، کرم و گنجی، احمد. (۱۳۸۶). مطالعه پدیده استفاده اعتیادی از اینترنت در بین نوجوانان و جوانان (۱۵-۲۵ سال) شهر تهران. **رسانه**، ۴.

یارمحمدیان، احمد؛ فرزانه‌خو، مرجان و مولوی، حسین. (۱۳۹۴). تأثیر عملکرد کلی خانواده بر وضعیت هویت دانش‌آموزان. **علوم رفتاری**، ۲(۳).

Alavi, S.; Janatifard, F.; Eslami, M. & Razavi M. (2010). Evaluation of Diagnostic Criteria of DSM-IV-TR for Diagnosis of Internet Addiction Disorder. *Zahedan Journal Of Research In Medical Sciences*, 13(6), 3-31.

Aricak, O. T. & Ozbay, A. (2016). Investigation of the relationship between Cyberbullying, Cybervictimization, Alexithymia and anger Expression Styles among Adolescents. *Computers in Human Behavior*, 55(A), 278e285, <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2015.09.015>

Cankaya, S. & Odabasi, H. (2009). Parental Controls on Children's Computer and Internet use. *Procedia e Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 1105e1109.

Carvalho, J.; Francisco, R. & Relvas, A. (2015). Family Functioning and Information and Communication Technologies: How do they relate? A Literature Review. *Computers in Human Behavior*, 45, 99-108.

Chen, S. & Lin, S. S. J. (2015). A Latent Growth Curve Analysis of Initial Depression Level and Changing Rate as Predictors of Problematic Internet use Among College Students. *Computers in Human Behavior*, 54, 380e387, <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2015.08.018>

Chou, M. & Fen, C. (2014). Parent-Child Play within Information Technology: A Quest for Quality Family Atmosphere. *Social and Behavioral Sciences*, 122, 273 – 282.

Desjerdins, J.; Zdenski, JM. & Coplan, RJ. (2008). An Investigation

پژوهش‌های ارتباطی،
سال بیست‌وهفتم،
شماره ۴ (پیاپی ۱۰۲)،
تابستان ۱۳۹۹

مدل ساختاری سبک
نظارتی و اعتیاد به
شبکه‌های اجتماعی
با میانجی‌گری شکاف
نسلی (مورد مطالعه:
جوانان شهر تهران)

of Maternal Personality, Parenting Styles, and Subjective Well-Being. *Personality and Individual Differences*, 44(3), 587-597.

Duerager, A. & Livingstone, S. (2012). *How can Parents Support Children's Internet Safety?* London: EU Kids Online. Retrieved from <http://www2.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU20Kids%20III/Reports/ParentalMediation.pdf>

El Asam, A. & Samara, M. (2016). Cyberbullying and the law: a Review of Psychological and legal Challenges, *Comput. Hum. Behav*, 65, 127-141.

Esen, BK.; Aktas, E. & Tuncer, I. (2013). An Analysis of University Students' Internet Use in Relation to Loneliness and Social Self-efficacy. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 84, 1504-8.

Ezoe, S. & Toda, M. (2013). Relationships of Loneliness and Mobile Phone Dependence with Internet Addiction in Japanese Medical Students. *Open Journal of Preventive Medicine*, 3(6), 407-12.

Fenichel, M. (2003). *Internet Addiction: "Addictive Behavior, Transference or More?".* <http://www.Fenichel.com/addiction.shtml>

Ghasemi, V. & Malekahmadi, H. (2010). Explaining Internet Addiction Among ShahIn Shahr Cafe Net Users. *Quarterly Journal of Communication Research*, 17(4), 51-77.

Hoeve, M. & et al. (2011). Maternal and Paternal Parenting Styles: Unique and Combined Links to Adolescent and Early Adult Delinquency. *Journal of Adolescence*, 34 (5), 813-827.

Leung, L. & Lee, P. S. N. (2012). The Influences of Information Literacy, Internet Addiction and Parenting Styles on Internet Risks. *New Media & Society*, 14(1), 117-136.

Malekahmadi, H. & Jafarian, A. (2011). Pathology of Internet Addiction (Case Study: ShahIn Shahr, Esfahan). *Historical Sociology*, 3(2), 94-116.

Ota, F. (2012). A Study of Social Networking Sites for Learners of Japanese. *New Voices*, 4, 144-167.

Ozgun, H. (2016). The Relationship between Internet Parenting Styles and Internet Usage of Children and Adolescents. *Computers in Human Behavior*, 60, 411-424.

Rathore, S.; Kumar, P. & Loia, V. (2017). Social Network Security: Issues, Challenges, Threats, and Solutions. *Information Sciences*, 421, 43-69.

Senormanci, O. & et al. (2014). Attachment and Family Functioning in Patients with Internet Addiction. *General Hospital Psychiatry*, 36, 203-207.

Tsitsika, A.; Critselis, E.; Louizou, A.; Janikian, M.; Freskou, A.

& Marangou, E. (2011). **Determinants of Internet Addiction among Adolescents: A Case-control Study.**

Valcke, M.; Bonte, S.; DeWever, B. & Rots, I. (2010). Internet Parenting Styles and The Impact on Internet use of Primary School Children. **Computers & Education**, 55, 454- 464.

Valkenburg, P.; Koutamanis, M. & Vossen, H. (2017). The Concurrent and Longitudinal Relationships Between Adolescents' use of Social Network Sites and Their Social Self-Esteem. **Computers in Human Behavior**, 76, 35-41.

Wen, L.; Garland, E. & Howard, M. (2014). Family Factors in Internet Addiction Among Chinese Youth: A Review of English- and Chinese-Language Studies. **Computers in Human Behavior**, 31, 393-411.

Widmer, ED.; Kemp, f N.; Sapin, M. & Galli-Carminati, G. (2013). Family Beyond Parents? An Exploration of family Configurations and Psychological Adjustment in young adults with Intellectual Disabilities. **Res Dev Disabil**, 34(1), 207-217.

Wuyts, D.; Vansteenkiste, M.; Mabbe, E. & Soenes, B. (2017). Effects of Social Pressure and Child Failure on Parents' use of Control: An Experimental Investigation. **Contemporary Educational Psychology**, 51, 378-390.

Yang, S. C. & Tung, C. J. (2007). Comparison of Internet Addicts and Non-Addicts in Taiwanese High School. **Computers in Human Behavior**, 23, 79-96.

Zarbakhsh Bahri, M.; Rashedi, V. & Khademi, M. (2013). Loneliness and Internet Addiction in Students. **Journal of Health Promotion Management**, 2(1), 32-38.

یژوهش‌های ارتباطی،
سال بیست‌وهفتم،
شماره ۴ (پیاپی ۱۰۲)،
تابستان ۱۳۹۹

Structural Model of Monitoring Style and Social Media Addiction Mediated by Generation Gap

***By: Ebrahim Misaghi, M.A.* , Esmail Sadipour, Ph.D.✉ ,
Fariborz Dortaj, Ph.D** & Abdollah Mo'amedi, Ph.D.******

Abstract:

The present study examines the causal model of the structural model of the monitoring style and addiction to social networks mediated by the generation gap. This research is applied in terms of purpose and correlation in terms of method. Data collection tools consist of 5 standard questionnaires of Small and Kerns monitoring styles (1993); Emotional atmosphere of familie of Jafari Harandi and Rajaei Mousavi (2016); Olson Generation Gap (1999); The family function of mcmaster (2002) and researcher-made (social media addiction). The statistical population includes all Sophomore students in the 5th district of Tehran, which is about 6000 people. The sample size consisted of twenty people for each element (totally 7 elements); 140 people were selected by multi-stage cluster random sampling method. The results showed that the types of perceived parent monitoring styles in the use of children's information and communication technology are directly related to addiction to social networks. There was an indirect relationship between family emotional atmosphere, family function, and generation gap with monitoring styles and social media addiction. The emotional atmosphere of the family was also directly related to the family function that related to the generation gap.

Keywords: Parental Monitoring Style, Adolescents, Social Networks, Family Emotional Atmosphere, Generation Gap

* Educational Psychology

✉ Full Prof. in Psychology, Allameh Tabataba'i Uni., Iran

*** Full Prof. in Educational Psychology, Allameh Tabataba'i Uni., Iran

*** Associate Prof. in Educational Psychology, Allameh Tabataba'i Uni., Iran